

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ,

Утвърдено със Заповед РД-38-571/12.12.2012 г. на Ректора на СУ

В конкурса за доцент по Гражданско и семейно право

Обявен в ДВ бр.77/09.10.2012 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от **д-р ТАНЯ НИКОЛОВА ЙОСИФОВА**

доцент по Гражданско и семейно право в Юридическия факултет на
Университета за национално и световно стопанство

член на научното жури в конкурса за доцент по Гражданско и семейно
право, обявен от Софийския университет „Св. Климент Охридски“

с единствен кандидат в конкурса:

гл. ас. д-р ПАВЕЛ АТАНАСОВ САРАФОВ

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

За рецензиране е представен монографичният труд **„ФИЗИЧЕСКОТО
ЛИЦЕ ТЪРГОВЕЦ“**, изд. „Сиби“, С., 2012, в обем от 240 страници, както
и три научни статии, публикувани в специализирани правни списания и
в Сборник в памет на проф. Михаил Андреев. Представеният в
настоящия конкурс монографичен труд и научни статии не повтарят
представените за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“. Д-р **Павел Сарафов** е придобил научната степен „**доктор**“ през

2001 г., като успешно е защитил дисертационен труд на тема **“Правото на собственост и неговите ограничения”**.

От 24.10.2000 г. насам д-р Сарафов заема длъжността „главен асистент” в Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски”.

Следователно са изпълнени изискванията на чл.24, ал.1, т.1 и 2 от ЗРАСРБ.

Монографичният труд „ФИЗИЧЕСКОТО ЛИЦЕ ТЪРГОВЕЦ”

Общи бележки

Първото нещо, което прави впечатление на читателя, е прецизният и изящен юридически изказ и точната терминология. Прецизността е характеристика, присъща на работата на д-р Сарафов, която превръща запознаването с творчеството му в удоволствие. Преминаването от един проблем към друг е плавно, последователно и логически свързано.

Още в самото начало авторът започва изследването с **двете качества, в които може да действа физическото лице-търговец**. От една страна като физическо лице (субект на гражданското право), а от друга – като едноличен търговец (субект на търговското право). Именно в зависимост от качеството, в което извършва правни действия и встъпва в правоотношения, следват и различни правни последици от тези правоотношения. Това обстоятелство предопределя трудността на изследването. Въпреки тази трудност и именно поради нея авторът е успял да справи блестящо със задачите, които си е поставил. Д-р Сарафов стъпва на солидната основа на общата теория на правото, на теорията на гражданското право обща част, и на търговско правната теория, за да обоснове научните изводи, до които достига. Те имат убедителна правна аргументация.

Следователно изследването не е останало позитивистично, авторът не се е задоволил с описването или маркирането на проблемите, а е

вникнал в дълбочината на материята, която е разработил на изключително високо теоретично и академично ниво. **Този труд дава теоретичната основа на правното положение на физическото лице-търговец**, която до този момент отсъстваше в българската правна книжнина. Цитиранията са прецизно изложени, научната полемика се води добросъвестно и коректно. Анализът на съдебната и арбитражната практика е умело вплетен в изложението, като го дообогатява.

Методите на правно изследване, които използва авторът, са правно-догматичен, исторически и сравнително правен. Цитираните заглавия са общо 105 на брой. Направен е сравнително правен анализ, касаещ немското, френското, руското и гръцкото право.

Задачите на научното изследване, които си е поставил авторът, са изучаването на правното положение на физическото лице търговец в контекста на три основни проблема: а) претърпяваната от физическото лице промяна при възникването на търговеца; б) усложненията, които гражданското и търговското качества пораждат при съжителството си в рамките на един и същ правен субект; в) пределите на обособяване между гражданското и търговското качества при общото съществуване в рамките на един субект.

Конкретните **научни приноси** са следните.

В критически аспект е обосновано становището за **възникването на нов правен субект** от гледна точка на търговското право и по отношение на правните отрасли, които третират по различен начин търговците и нетърговците. Във връзка с това авторът е аргументирал виждането си, че възникването на едноличния търговец не представлява разширяване на правоспособността на физическото лице, а е **самостоятелен вид търговска правоспособност** (с.69).

Гл. ас. д-р Павел Сарафов е анализирал сложна плетеница от казуси и възможни хипотези, като е уловил тънкостите на различните правни фигури при тяхната съпоставка. Впечатление прави **разграничението между конституирането на физическо лице като**

страна в търговска сделка и получаването на достъп до възможни позиции в търговската сделка, които са достъпни само за едноличния търговец като физическо лице с търговско качество. В едни случаи физическото лице може да бъде конституирано като пасивна или активна страна по търговска сделка, а в други – ще е недопустимо поради липсата на търговско качество. Затова е обосновано виждането, че придобиването на търговска правоспособност от физическото лице ще му осигури достъп до позиции, които като субект на гражданското право не би могъл да заеме (с.75).

Изяснено е **съотношението между гражданската правоспособност и дееспособност и търговска правоспособност и търговска дееспособност.** Обоснован е изводът, че с възникването на едноличния търговец се поражда отделна, отраслово обособена търговска правоспособност, чието възникване изисква да е налице гражданска правоспособност и дееспособност на физическото лице. Търговската правоспособност пък е предпоставка за възникването на търговската дееспособност, тъй като очертава пределите на последната (с.93). Оттук и изводът, че търговското качество на едноличния търговец е добавъчно спрямо гражданската правосубектност на физическото лице (с.78).

Като принос следва да се оцени извода, че притежаването на едно единно имущество от физическото лице-търговец довежда до влияние на гражданските правоотношения, в които встъпва лицето, върху имуществото му като търговец и евентуално биха повлияли на неговата платежоспособност (с.111).

От факта, че в един субект се съвместяват **две правни качества** е направен обоснованият извод, че е недопустимо сключването на сделки в две правни качества, конституирането на едното качество като трето лице по отношение на сделки и действия, по които лицето действа от позицията на другото си качество, взаимното представителство между търговското и гражданското качество на лицето.

Направен е критически анализ на т.нар. „послесмъртни съществувания“ на едноличния търговец, като е посочено, че става дума за уреждане на правоотношенията в лицето на неговите наследници като страна в правоотношението.

Авторът е разгледал **многообразието на ефектите, свързани с промяната на качеството**, в което лицето взема участие, и как те се отразяват на правоотношението (например изискването за дължимата грижа, правилата относно действията без представителна власт, редът за релевиране на състоянието на непреодолима сила по отношение на лице търговец и нетърговец). Разгледано е и влиянието на промяната върху интересите на други лица (с.186), както и случаите на неутралност на ефекта.

Критични бележки

Що се отнася до критични бележки към труда те могат да бъдат отправени по-скоро като препоръки.

Би могло да се препоръча на автора при бъдещо преиздаване на книгата да доизясни какво точно е значението на вписването в търговския регистър на едноличния търговец – декларативно или конститутивно.

Когато се разглежда потребителската продажба на с.54 от труда да се посочи, че търговецът действа от позицията на продавач, а не на купувач, защото купувач може да бъде само физическо лице, субект на гражданското право, както правилно посочва авторът на с.142.

На с.92, обосновавайки, че в определени хипотези е оправдано да се позволи недееспособно лице да бъде търговец, авторът би могъл да изведе предложение *de lege ferenda* с конкретно съдържание.

Други трудове, представени за рецензиране

„Понятието „собственост“ според Конституцията“. – В: Съвременно право, 2001 г., № 6, с. 7-17;

В посочената статия авторът изяснява в критически аспект, че понятието “собственост“ според разбирането на Конституционния съд е по-широко в сравнение с понятието „собственост“ във вещноправен смисъл. То се определя като едно събирателно понятие, което включва различни по вид имуществени права. Разгледани са множество решения на Конституционния съд по въпроса, възгледите в чуждестранни правни системи (тези на ФРГ и САЩ), както и практиката на Европейския съд по правата на човека по прилагане на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи. На тяхната основа се изтъква, че въвеждането на по-широко понятие за собственост би било по-уместно чрез използването на нов термин вместо традиционно утвърдения с определено съдържание цивилистичен термин за собственост.

„Собствеността като основно право на личността“. – В: Съвременно право, 2002 г., № 2, с. 65-67

Д-р П. Сарафов причислява концептуално и хронологически правото на собственост към т.нар. първо поколение човешки права. От това причисляване следват и изложените в статията изводи, които представляват научни приноси. **Първо**, по този начин собствеността се пренася на публичноправна плоскост. Държавата е задължена спрямо собственика да заема пасивно поведение и да понася редица ограничения. **Второ**, правото на собственост „получава колективно измерение“, касаещо основните права изобщо. **Трето**, правото на собственост има универсален характер. **Четвърто**, то е неотменимо и неотчуждимо.

„Възгледът за правото на собственост от Освобождението на България до първата половина на ХХ в.“ – В: 100 години от

рождението на проф. Михаил Андреев. Сборник статии, Ун. Издателство „Св. Кл. Охридски”, С., 2011 г., с. 149-159.

В тази статия д-р Павел Сарафов представя в исторически аспект **цивилноправните възгледи за правото на собственост** в българската правна доктрина и тяхната еволюция от Освобождението на България до първата половина на ХХ век. Отделено е внимание на становища, застъпвани от видни български юристи (проф. В. Ганев, проф. П. Венедиков, проф. Й. Фаденхехт, проф. Л. Диков и други). На базата на разгледаните становища авторът прави обосновани правни изводи във връзка с цивилноправния възглед за правото на собственост през първата половина на ХХ век, а именно: болшинството от авторите се придържат към легалното определение на чл.29 ЗИСС и правната доктрина от онова време не си служи с фигурата на т.нар. „собственическа триада“.

Преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Павел Сарафов е високо ценен и утвърден в българската доктрина учен и високо квалифициран преподавател по правни науки, смогнал за формирането на правното мислене на поколения български юристи. Той притежава високи морални качества, колегиалност, учтивост.

От представените документи е видно, че са изпълнени условията на чл.24, ал.3 ЗРАСРБ, като на д-р Сарафов му е **осигурена преподавателска натовареност** съгласно Правилника за устройството и дейността на Софийския университет и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ. Възложено му е изнасянето на **лекционен курс** по задължителната дисциплина **Вещно право** пред студентите от трети курс редовно обучение, пети семестър, от специалността „Право“ с хорариум 60 часа и пред студентите от трети курс задочно обучение от специалността „Право“ с хорариум 40 часа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение изразявам категоричната си убеденост, че трудовете на **гл. ас. д-р ПАВЕЛ АТАНАСОВ САРАФОВ**, представени в конкурса за доцент, са разработени на изключително високо теоретично ниво и безусловно отговарят на изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 1, 2, букви „а” и „б”, т. 3 и ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ). По тази причина ще подкрепя с положително гласуване кандидатурата на гл. ас. д-р Павел Сарафов за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

София, 9.01.2013 г.

д-р Таня Йосифова.....
доцент по Гражданско и
семеино право в ЮФ на УНСС